

ПОПУЛЯРНО--НАУКОВИЙ ВІДДІЛ.

РОЗМОВА ПЕТРА З ВАСИЛЕМ
ПРО ФІЗИКУ.III.
СИЛА.

Петро. — Ти, Василь, мабуть знаєш, що се за інструмент?
Василь. — Так, знаю. Се пружинна вага.

П. — А візьми лиш три цегли і зв'язи їх шнурком.

В. — Добре. Сейчас зроблю.

П. — Готово?

В. — Так, готово.

П. — Тепер причепи ту вагу до шнурка.

В. — Вже зробив.

П. — А тепер підійми в гору цегли.

В. — А що тепер?

П. — Що сталося з вагою?

В. — Пружина в вазі розтягнулася і вага показує 24 фунти.

П. — Шож се значить?

В. — Я думаю, що се значить, що всі три цегли разом важать 24 фунти.

П. — Не можеш ти пояснити сего инакше?

В. — Може. Се значить також, що земля притягає ті цегли до себе з силою 24 фунтів.

П. — Маєш слухність. Але тут до речі ще сказати, що притягане є сила.

В. — Алеж магнет також притягає, а чи се означає, що магнет має також силу?

П. — Розумієш ся, що має. Притягане магнета так само як притягане землі є силою.

В. — Се цікаво.

П. — Цікаво і корисно. Тепер ти візьми одну пружинну вагу, а я візьму другу. Ти причепи свою вагу до возика з одної сторони, а я причеплю свою з другої і будемо тягнути кожний до себе. Ти тягни з силою 20 фунтів, а я буду тягнути також з силою 20 фунтів.

В. — Добре. Давай будемо тягнути.

П. — Тільки гляди, не більше, чим 20 фунтів сили.

В. — Памятаю. Моя вага показує 20-фунтів.

П. — І моя також стільки.

В. — Ну і шож з цього вийде? Візок стоїть на місці.

П. — Тепер ти попусти трохи свою силу. Тягни тільки з силою 10 фунтів, а я буду тягнути з силою 20 фунтів.

В. — Кудаж ти тягнеш візок?

П. — Хібаж не бачиш, що до себе тягну?

В. Ну, перестань.

П. — Добре. Я значу тягнути так як ти з силою лише 10-ти фунтів і візок сам перестане дальше кочити ся.

В. — Шож се значить, Петре? — Поясни.

П. — Добре, я тобі поясню. Якщо ти сам тягнув візок з силою 20 фунтів, то він не стояв би на місці, а тягнув би ся за твоєю силою, за твоєю притяганням. Але я також тягнув з силою 20 фунтів до себе і тому візок не рухав ся і стояв на місці. В сім випадку була рівновага сил. Але тільки ти почав тягнути з силою 10-ти фунтів, а я все ще тягнув з силою 20-ти фунтів, то по моїй стороні стала перевага сили 10-ти фунтів і тими 10 фунтами сили я й потягнув візок.

В. — Чи локомотива також так тягне?

П. — Розумієш ся. Тягне з певною силою за собою вагони. Але локомотива може їх і тручати. Коли локомотива посуває ся взад, то она не тягне, лише тручає.

В. — Значить, щоби тручати, то також потрібна сила?

П. — Розумієш ся. Для того щоби пустити яке небудь тіло в рух потрібна сила **тяги** чи **тяги** чи **тяги**.

В. — Значить, коли ми з тобою граємось мячем, то ми уживаємо сили тручаючої?

П. — Правильно. Ти вдарив мяч і він іде в рух, або, як звичайно говорять ся, летить в гору.

В. — І пролетівши трохи в гору, паде в до-

лину.

П. — Розумієш ся, що так.

В. — А чому він не летить дальше, геть, аж поза хмари?

П. Тому, що мускул людської руки має малу силу. Ти вистріл мяч з армати, то він полетить значно дальше; так високо, що ти й не побачиш його зовсім.

В. — А відтак назад упаде не землю?

П. — Звісно, що упаде на землю.

В. — А чомуб йому не лишитись там?

П. — Де, там?

В. — Ну, там високо, в небозводі!

П. Офатись там він не може з тої причини, що притягане землі там так саме ділає, як і близько самої землі.

В. — А чомуж він летить в гору? Хіба притягане землі тоді на нього не ділає?

П. Чому не ділає! Але сила, з котрою ти ударяєш мяч, є більша від тої з якою земля його притягає і тому він летить в гору.

В. — Тепер я тебе зловлю! Ти кажеш, що сила удара є більша від сили притягання землі. То чомуж мяч не летить все вище і вище?

П. — А чому ти піднявши три цегли разом зв'язані не можеш держати їх завжди?

В. — Тому, що не стає сили!

П. — Значить, що до того часу, поки твоя сила ділає сильніше від притягання землі, ти тримаєш цегли; а як лише твоя сила починає ставати слабшою і меншою, а сила притягання землі більшою, то ти мусиш податись більшій силі землі і віддати ті цегли, себ то покласти їх на землю.

В. — Після тебе значить, се все залежить від часу.

П. — Так оно й є. Діло іменно в залежності від часу. Розваж сам: ти вдарив мяч тільки раз, себ то, так казати, вся сила мускулів твоєї руки дідала лише яку секунду, не більше. І та сила, з якою ти вдарив мяч, дідала лише одну секунду. Після законів фізики сила, котра дідала лише одну секунду, може пустити в рух мяч лише на певну означену віддачу. Дорослий і сильний чоловік може вдарити мяч з великою силою, але більше чим одну секунду ніхто не може стратити на удар. Зовсім природно, що той самий мяч вдарений більшою силою полетить вище, чим від удара слабшої сили. Щоби мяч міг летіти вище, треба було дігнати його в воздух і ще раз вдарити, а коли він підлетить вище, то ще раз дігнати і ще раз вдарити і т. д. Але коли сила перестане ділати на нього, то він мусить упасти в долину.

В. — А чому птіця на падає в долину, лиш завжди летить до гори?

П. — Птіця летить в гору з тої самої причини, що і мяч.

В. — Алеж мяч летить тому, що його вдаряє сила...

П. — І птіця також летить в гору завдяки силі. Ріжниця лише в тім, що мяч є мертвий і власними силами ніде рухитись не може, а птіця жива і має свою власну силу — силу мускулів.

В. Значить, она піднімаєть ся в гору своїми власними силами.

П. — Так оно й є, але до цього треба тобі коротенького пояснення. Птіця силою своїх мускулів вправляє в рух свої крила і опираючись на воздух, она відтрчує своє тіло від землі. Сила, з якою она відтрчує себе від землі, є без сумніву більша від тої сили з котрою земля притягає її до себе.

Від першого потручення в гору она підлітає не високо. Якщо она не потручує себе ще раз дальше, себ то, коли вона не уживала своєї сили більше чим одну секунду, она не полетіла в гору, а безпримітно упала вниз, так як паде всяке тіло, котрого сила не підтримує в гору.

В. — Тепер я зрозумів. Се все значить, що хочти яке небудь тіло, або який небудь предмет пустити в рух, потрібна є сила. І чим довший час та сила ділає, тим дальшу віддачу до тіла або предмет пройде.

П. — Точнісінько так, як ти кажеш.

формована Центрального Уряду, в якій на випадок згоди, пропонувалося прислати до Києва своїх представників.

Ніхто своїх представників не прислав, навіть (за винятком Дону), нічого не відповів.

Дін же голосом козацького з'їзду в Новочеркаську виніс резолюцію, в якій говорилось: "Верховну владу треба сформувати на принципі коаліції здорових організацій краю південно-східного союзу, У. Ц. Ради, центральної ради робітничих депутатів першого скликання (!), кооперативів, земського й городського союзів і представників організацій державного значіння. Ініціативу створення влади по сьому принципі доручити об'єднаному правительству південно-східного союзу. Зорганізоване таким робом представництво буде Радою Республіки, з якої вибереть ся відповідальне міністерство. Рада Міністрів буде провадити діяльність до часу скликання Установчих Зборів".

Таким чином честь ініціативи в створенні центрального Уряду Донці перехоплювали в свої руки. Крім того вони хотіли творити його "на принципі здорової коаліції".

По суті, як сказано, коаліція від "однородно-соціалістичності" мало чим відрізнялась. Ми "однородно-соціалістичний" Уряд не гірше донського коаліційного Уряду берегли й боронили проти "анархії" всі священні підпори буржуазного ладу. І не в тому полягала причина неуряди в здійсненні цих заходів. А в тому, що кожда країна добре зрозуміла, що такий центральний Уряд, колиб він і склав ся, ніяк не змінив би значіння для самої Росії (Великої Росії) не мав би, бо Рада Народних Комісарів одшпурнулаб його ногою, а маси й пальцем не кивнуліб, щоб його підтримати. Кожда країна хапала ся себе уратувати від небезпечної зарази більшовизму, від економічного безладу, від загрози хаотичної демобілізації, від загальної анархії.

І справа з центральним урядом, "який користував би ся довіром усього населення Росії", так і заважала на своїх резолюціях і нотах. Жити на ждало, поки зідуть ся запрошені представники до Києва, й розвивалося далі по своїм законам.

(Кінець буде.)

ПЕРША ГАЛИЦЬКА КОМУНІСТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ В КИЇВІ.

(Від європейського кореспондента "Українських Робітничих Вістей").

ЗАСІДАННЯ 23-ГО ЦВІТНЯ.

Привіт Центральному Комітету Комунистичної Партії Більшовиків України.

Перша Галицька Комунистична Конференція звертає ся з привітом до свого провідника, який веде пролетаріат України до шляху пролетарської революції, до Центр. Ком. Комунистичної Партії більшовиків України. Ми певні, що галицький пролетаріат, для котрого комуністи України засвітили зорю волі, завжди буде йти лише за комуністичною партією більшовиків України та її Центральним Комітетом, бо иншого шляху та инших провідників у нас нема і бути не може.

Хай живе Комунистична Партія більшовиків України та її Центральний Комітет!

Хай живе III. Інтернаціонал! Хай живе комуністична революція в Галичині!

Привіт робітникам і селянам Галичини і Буковини.

Спала полуда з очей наших, брати робітники і селяни! На землі Радянської України ми ладаємо свої ряди й Червону Армію, обороняємося зброєю в руках піти на допомогу вам і визволити від кайдан польської шляхти та дати відпочинок знищеним війною і ворожою окупацією землі. Зібравшись на конференції, ми комуністи Східної Галичини зв'язуємо на завжди свою долю з міжнародним визвольним рухом пролетаріату. Брати робітники і селяни! Разом страждали ми від утисків ворогів панів — то-ж разом і тепер скинемо їх ярмо і підемо до спільної мети. Рвіть кайдани, мобілізуйте сили і спільним думом натиском ми знищимо ворожий гніт. До зброї! За волю й владу робітників і селян!

(Ся телеграма буде передана в Галичину по радіо й взагалі буде там розповсюджена).

Вибір президії.

Після ухвалення привітних телеграм, конференція з пропозиції т. Барана пригучних оплесках одностайно вибирає президію конференції в такому складі: тов. Затонський, т. Михайлик, т. Конар і тов. Баран. Почесними членами президії обирають ся т.т. Ленін, Троцький, Зиновєв і Фелікс Кон. Після того, з пропозиції тов. Порайка конференція приймає такий порядок денний: біжучий момент і завдання партії, звіт краєвого комітету, доклади з місць, становище в Галичині, вибори комітету, організаційні питання. Після того конференція ухвалює регламент засідань і вибирає секретарів засідань конференції т.т. Досвітний і Кухар.

Галичина під ярмом польської шляхти.

Тому, що вже було пізно, конференція з пропозиції т. Порайка ухвалює вислухати зараз інформаційний доклад т.

ПЕРША ГАЛИЦЬКА КОМУНІСТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ В КИЇВІ.

(Від європейського кореспондента "Українських Робітничих Вістей").

ЗАСІДАННЯ 23-ГО ЦВІТНЯ.

Привіт Центральному Комітету Комунистичної Партії Більшовиків України.

Перша Галицька Комунистична Конференція звертає ся з привітом до свого провідника, який веде пролетаріат України до шляху пролетарської революції, до Центр. Ком. Комунистичної Партії більшовиків України. Ми певні, що галицький пролетаріат, для котрого комуністи України засвітили зорю волі, завжди буде йти лише за комуністичною партією більшовиків України та її Центральним Комітетом, бо иншого шляху та инших провідників у нас нема і бути не може.

Хай живе Комунистична Партія більшовиків України та її Центральний Комітет!

Хай живе III. Інтернаціонал! Хай живе комуністична революція в Галичині!

Привіт робітникам і селянам Галичини і Буковини.

Спала полуда з очей наших, брати робітники і селяни! На землі Радянської України ми ладаємо свої ряди й Червону Армію, обороняємося зброєю в руках піти на допомогу вам і визволити від кайдан польської шляхти та дати відпочинок знищеним війною і ворожою окупацією землі. Зібравшись на конференції, ми комуністи Східної Галичини зв'язуємо на завжди свою долю з міжнародним визвольним рухом пролетаріату. Брати робітники і селяни! Разом страждали ми від утисків ворогів панів — то-ж разом і тепер скинемо їх ярмо і підемо до спільної мети. Рвіть кайдани, мобілізуйте сили і спільним думом натиском ми знищимо ворожий гніт. До зброї! За волю й владу робітників і селян!

(Ся телеграма буде передана в Галичину по радіо й взагалі буде там розповсюджена).

Вибір президії.

Після ухвалення привітних телеграм, конференція з пропозиції т. Барана пригучних оплесках одностайно вибирає президію конференції в такому складі: тов. Затонський, т. Михайлик, т. Конар і тов. Баран. Почесними членами президії обирають ся т.т. Ленін, Троцький, Зиновєв і Фелікс Кон. Після того, з пропозиції тов. Порайка конференція приймає такий порядок денний: біжучий момент і завдання партії, звіт краєвого комітету, доклади з місць, становище в Галичині, вибори комітету, організаційні питання. Після того конференція ухвалює регламент засідань і вибирає секретарів засідань конференції т.т. Досвітний і Кухар.

Галичина під ярмом польської шляхти.

Тому, що вже було пізно, конференція з пропозиції т. Порайка ухвалює вислухати зараз інформаційний доклад т.

ПЕРША ГАЛИЦЬКА КОМУНІСТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ В КИЇВІ.

(Від європейського кореспондента "Українських Робітничих Вістей").

ЗАСІДАННЯ 23-ГО ЦВІТНЯ.

Привіт Центральному Комітету Комунистичної Партії Більшовиків України.

Перша Галицька Комунистична Конференція звертає ся з привітом до свого провідника, який веде пролетаріат України до шляху пролетарської революції, до Центр. Ком. Комунистичної Партії більшовиків України. Ми певні, що галицький пролетаріат, для котрого комуністи України засвітили зорю волі, завжди буде йти лише за комуністичною партією більшовиків України та її Центральним Комітетом, бо иншого шляху та инших провідників у нас нема і бути не може.

Хай живе Комунистична Партія більшовиків України та її Центральний Комітет!

Хай живе III. Інтернаціонал! Хай живе комуністична революція в Галичині!

Привіт робітникам і селянам Галичини і Буковини.

Спала полуда з очей наших, брати робітники і селяни! На землі Радянської України ми ладаємо свої ряди й Червону Армію, обороняємося зброєю в руках піти на допомогу вам і визволити від кайдан польської шляхти та дати відпочинок знищеним війною і ворожою окупацією землі. Зібравшись на конференції, ми комуністи Східної Галичини зв'язуємо на завжди свою долю з міжнародним визвольним рухом пролетаріату. Брати робітники і селяни! Разом страждали ми від утисків ворогів панів — то-ж разом і тепер скинемо їх ярмо і підемо до спільної мети. Рвіть кайдани, мобілізуйте сили і спільним думом натиском ми знищимо ворожий гніт. До зброї! За волю й владу робітників і селян!

(Ся телеграма буде передана в Галичину по радіо й взагалі буде там розповсюджена).

Вибір президії.

Після ухвалення привітних телеграм, конференція з пропозиції т. Барана пригучних оплесках одностайно вибирає президію конференції в такому складі: тов. Затонський, т. Михайлик, т. Конар і тов. Баран. Почесними членами президії обирають ся т.т. Ленін, Троцький, Зиновєв і Фелікс Кон. Після того, з пропозиції тов. Порайка конференція приймає такий порядок денний: біжучий момент і завдання партії, звіт краєвого комітету, доклади з місць, становище в Галичині, вибори комітету, організаційні питання. Після того конференція ухвалює регламент засідань і вибирає секретарів засідань конференції т.т. Досвітний і Кухар.

Галичина під ярмом польської шляхти.

Тому, що вже було пізно, конференція з пропозиції т. Порайка ухвалює вислухати зараз інформаційний доклад т.

гальне людське визволення, а навіть в те, що колись російські і українські селяни визволять ся з кріпацтва.

І що-ж? На другий день після його смерті стало ся визволення кріпаків. Чи не робимо ми тої самої помилки, коли тратимо вірх в близьке визволення, про близькість якого свідчить се. (Гучні оплески).

Буржуазна Польща завалить ся.

Після того т. Кулик відповідає на низку запитань, які йому задають т.т. делегати. Тов. Кулик повідомляє низку жалюгідних фактів з життя тих тюрем і таборів, в яких йому довело ся бути. Далі т. Кулик докладно зупиняєть ся на зрадницькій праці галицької інтелігенції й галицьких соціал-демократів. При сьому вказує, що в його розпорядженню мають ся низка документів і часописів, які свідчать про се й які завтра будуть передані в розпорядженне президії конференції. Далі т. Кулик зупиняєть ся на становищі української школи, яка цілком знищена в Галичині, а також на становищі польського війська, яке не дивлячись на свою численність не уявляє собою жадної поважної сили. Легіоністи в королівстві зовсім розклали ся і деморалізували ся і весь фронт тримаєть ся тільки на позначках, яких також приходиться уживати й проти численних повстань в тілу; коли польське військо дістане кілька добрих ударів, то вся ся булаворська справа завалить ся і ми будемо мати й червону

Польщу, й червону Галичину, бо польський пролетаріат настрійний цілком революційно; а підпольний — комуністичний партії в Польщі є 70.000 членів. Комунистичні організації охопили також і Галичину. Чекати визволення вже не довго і від нас самих залежить його прискорити.

Закрите засідання.

Після докладу т. Кулика о 10-й годині вечером т. Порайко заявляє, що се засідання конференції закриваєть ся.

(Кінець буде.)

11, 000 нових шкіл в Росії.

ЛОНДОН. — Російський кореспондент газети "The Chronicle" пише:

"За два роки свого існування, совітське правительство Росії відкрило 11,000 нових шкіл. Комісаріат народної освіти видрукував десять мільонів примірників класичної літератури помімо того, що відчуває ся великий брак паперу.

В Росії є тепер наверх 3000 робітничих і селянських театрів. В Петрограді отворено 19 а в Москві 14 нових шкіл музики.

До шкіл маларства вчаєть ся тепер всім разів більше учнів як перед революцією.

ПРОСИТЬ СЯ ТОВАРИШІВ НЕ ЗАБУВАТИ ПРО ДВАРИШНІ ДОЛЯРИ В ПАКИ.

СПИШЬ ТОВАРИШІ!

В. Винниченко.

ФАЛЬШИВЕ РОЗУМІННЯ НАЦІОНАЛЬНО-УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.

(Уривок з книжки В. Винниченка п. н. "Відродження Наші").

(Продовжене.)

7. Безнадійне мадяковане.

Цілоком натурально, що українська демократія, відкинувши цілі більшовиків, відкинувши творене робітничо-селянської держави, не могла через сьому основну причину визнати новий Петроградський Уряд, Раду Народних Комісарів всеросійською центральною владою.

Так само й другі "україни", де утворились свої органи влади, розходячись з більшовиками на ґрунті своїх соціально-політичних змагань, теж не признавала Петроградського Уряду.

А тимчасом ні вони, ні Україна з російською державою не розривали. Росія, як така, як одне федеративне політичне й економічне ціле, все-ж таки ніби існувала. Російська армія стояла всеж таки на фронтах, її всеж таки били й нищили, і треба було годувати, а головне її треба було хоч до якої небудь міри організовано демобілізувати, щоб вона не кинулась ха-

отично до дому й не розтопала все під собою. А для цього треба було негайно закрити мир з Німцями. Тим негайніше треба було се зробити, що Рада Народних Комісарів, взявши владу в свої руки, не гаючи часу, зразу-ж запропонувала Німеччині сепаратний мир.

А хто, на думку цих не-більшовицьких урядів міг закрити мир? Тільки всеросійський федеративний Уряд.

І от починають ся заходи коло цієї явного-безнадійної справи. Тримачи високо прапор своєї "соціалістичності", Генеральний Секретаріат ставив усім українцям неодмінною умовою сформоване "однородно-соціалістичного" правительства з представників усіх окраїн.

Окраїни (Дон, Кубань, Кавказ, Поволжє і др.) пресеріозно дебатували над сьєю пропозицією, змагались, сперечались. А сперечались, власне, не було чого, бо таке "однородно-соціалістичне" міністерство, починаючи від більшовиків і кінчаючи народними соціалістами" абсолютно не уявляло-б нічого страшного для буржуазного ладу, бо більшість його була би якраз з тих "соціалістів", що піддержували й боронили Тимчасове Правительство. Більшовики, розумієть ся, в такий Уряд не вступилиб. Генеральний Секретаріат, натурально, се знав, але вважав необхідним і справедливим післати й їм свою ноту з приводу

формована Центрального Уряду, в якій на випадок згоди, пропонувалося прислати до Києва своїх представників.

Ніхто своїх представників не прислав, навіть (за винятком Дону), нічого не відповів.